

Hämeenlinnan matkailutulo ja -työllisyys vuonna 2019

72,7 M €

Välitön matkailutulo
(2018: 71,1 M €; + 2%)

445 htv

Välitön matkailutyöllisyys
(2018: 448 htv; -0,4 %)

M €
27,4
37,0
2,3
6,0

Toimialat *

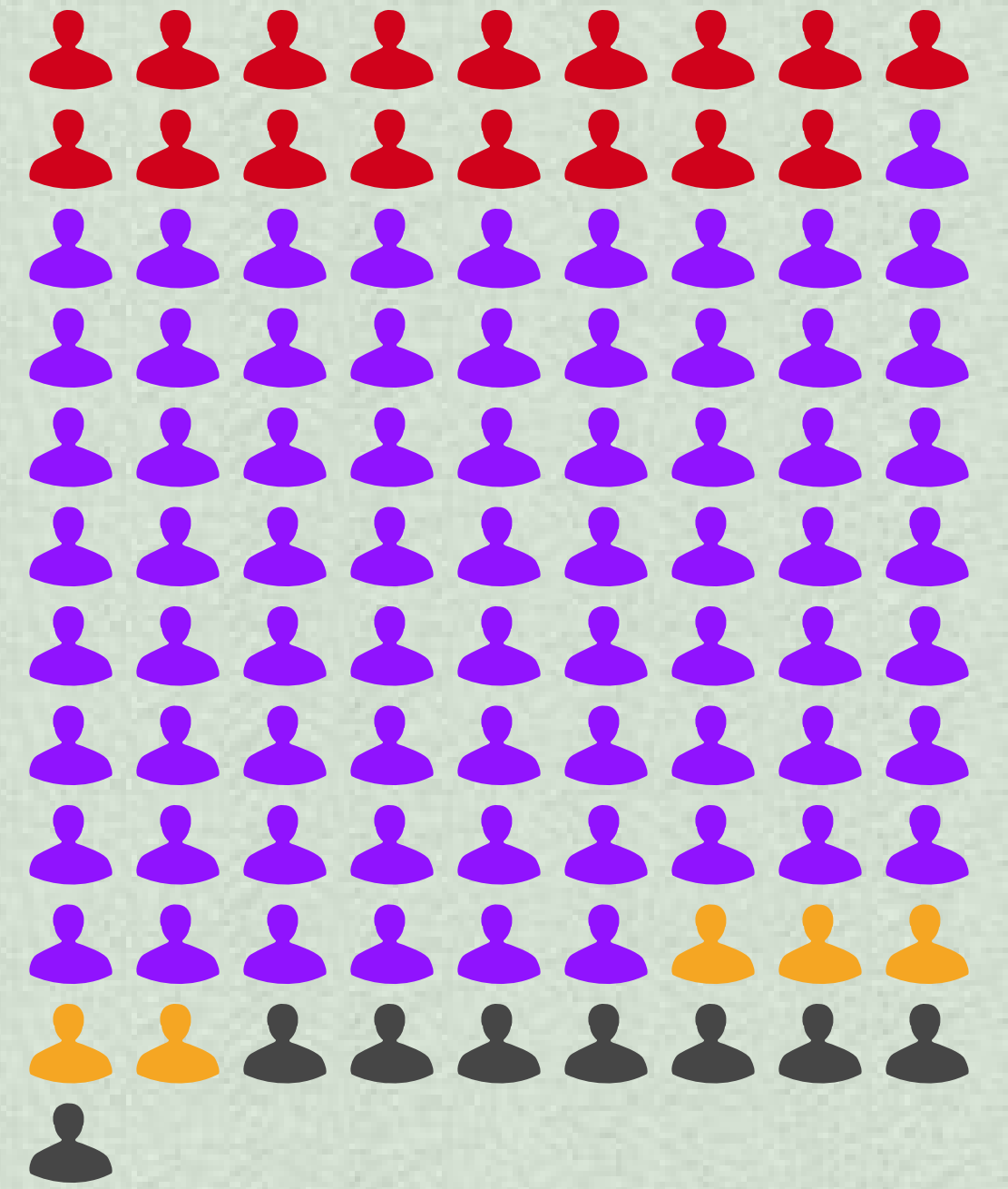
Polttoaineen
myynti ja
vähittäiskauppa

Majoitus- ja
ravitsemistoiminta

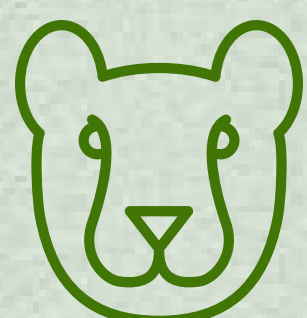
Liikennepalvelut

Virkistys- ja muut
palvelut

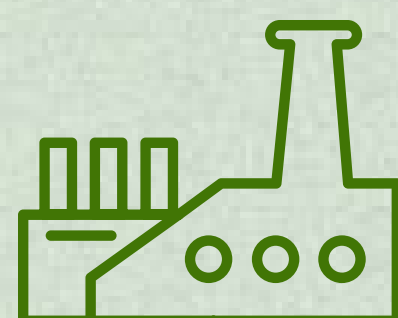
htv
74
310
22
40

Välittömiä
palkkatuloja
matkailun
ansiosta
työllistyneille

Kunnallisvero-
tuloja
kaupungille
matkailun
ansiosta
työllistyneistä
(jos kaikki olisivat
kirjoilla
Hämeenlinnassa)

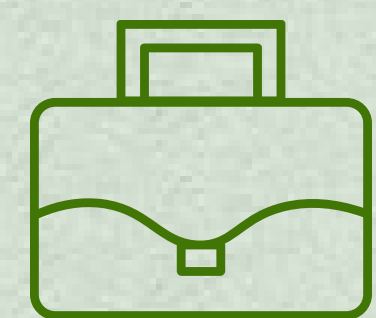

Välittömän
matkailutulon
osuus kaikkien
toimialojen
liikevaihdosta /
henkilö-
työvuosista

TOTAL

Matkailun
kokonais-
vaikutukset
enintään
(välittömät +
kerrannais-
vaikutukset)

Matkailun
kokonais-
työllisyys-
vaikutukset
enintään
(välittömät +
kerrannais-
vaikutukset)

* Toimialaryhmän matkailutulo ei ole
sellaisenaan verrannollinen toimialaryhmän liikevaihtoon.
Ks. laskentamenetelmät.

Vuonna 2019:

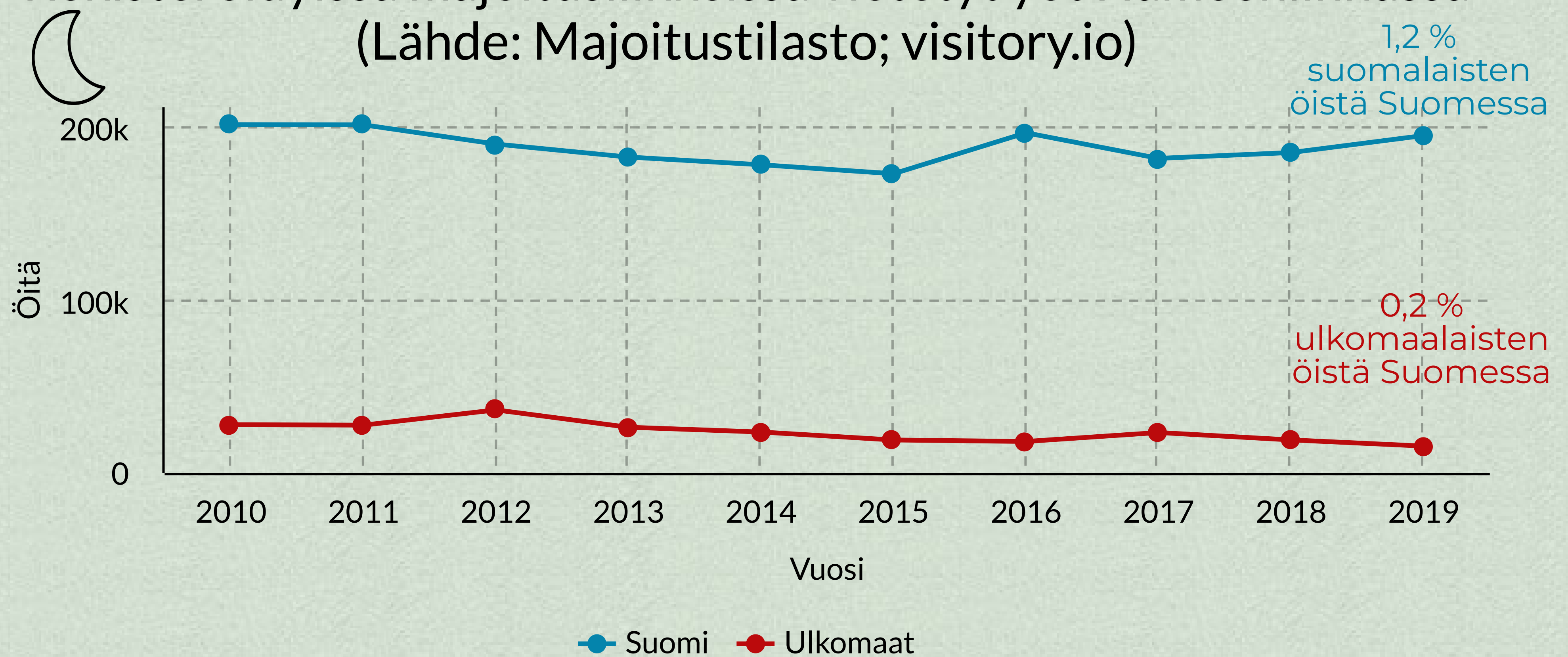
Kanta-Hämeessä kävi noin n. 1,44 miljoonaa suomalaista matkailijaa ja päiväkävijää*, joista n. 790 000 Hämeenlinnassa. Näistä kävijöistä n. 150 000 yöpyi Hämeenlinnan rekisteröidyissä majoitusliikkeissä.

*päiväkävijöiksi ei ole laskettu huoltoasemilla pysähtyneitä ohikulkijoita

Kanta-Hämeessä kävi kaikkiaan noin 82 000 ulkomaalaista matkailijaa ja päiväkävijää, joista Hämeenlinnan rekisteröidyissä majoitusliikkeissä yöpyi noin 8 200 henkilöä

Rekisteröidyissä majoitusliikkeissä vietetyt yöt Hämeenlinnassa (Lähde: Majoitustilasto; visitory.io)

Hämeenlinnassa rekisteröimättömän majoitusmyynnin osuus kaikesta majoitusmyynnistä oli noin 16 prosenttia vuonna 2019. (Visitory; AirDNA)

Hämeenlinnassa oli 8 423 kesämökkiä vuonna 2019, mikä oli 1,7 % Manner-Suomen mökeistä. Mökin omistajista n. 38 % asui Kanta-Hämeessä, 46 % maakunnan ulkopuolella ja lopuista omistustietoa ei ollut saatavilla.

Selvityksessä käytetyt aineistot

Matkailun alueelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset laskettiin tässä tutkimuksessa käyttäen seuraavia tilastoaineistoja:

- *Toimipaikkatilastot 2015–2019 (Tilastokeskus)*
- *Majoitustilastot 2012–2019 (Tilastokeskus)*
- *Suomalaisten matkailu -tutkimus 2012–19 (Tilastokeskus)*
- *Palkkarakennetilastot 2016–19 (Tilastokeskus)*
- *Henkilöliikennetutkimus 2016 (Liikennevirasto; vertailuaineistona)*
- *TAK Rajatutkimus 2016–2019 (TAK Oy)*

Laskentamenetelmät

Niin sanotussa pohjoismaisessa mallissa matkailun taloudellisia vaikutuksia arvioidaan sekä tulomenetelmällä eli tiedustelemalla yrityksiltä matkailijoiden niille tuomaa liikevaihtoa että menomenetelmällä eli kartoittamalla matkailijoiden rahankäyttöä alueella. TAK:n luomassa mallissa matkailun aluetaloudelliset vaikutukset lasketaan matkailijoiden rahankäytöstä alueella hyödyntämällä olemassa olevia tilasto- ja tutkimusaineistoja.

Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta laskettiin kaikissa majoituspaikoissa yöpyneiden suomalaisten matkojen määrä ja rahankäyttö. Rahankäyttökeskiarvoja laskettaessa hyödynnettiin useamman vuoden dataa, jolloin havaintomäärät kasvavat riittäviksi. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin *Suomalaisten matkailu -tutkimuksen työmatka-aineistoa* vuosilta 2018 ja 2019. Havaintojen pienestä alueellisesta määrästä johtuen koko Suomen yöpyneiden työmatkailijoiden määrä jyvitettiin eri alueille majoitustilaston avulla.

Suomalaisten vapaa-ajan ja työpäiväkävijöiden määrä tutkimusalueella laskettiin *Suomalaisten matkailu-tutkimuksesta* ja saatua lukua verrattiin vuoden 2016 *henkilöliikennetutkimukseen*, koska päiväkävijöiden osalta Tilastokeskuksen tutkimus perustuu toistaiseksi yhden vuoden (2018) dataan, joka on riittävän suuri isoilla alueilla, lähinnä maakuntatasolla.

Tulevina vuosina sekä alueellisen päiväkävijäaineiston että työmatkalla yöpyneiden aineiston käytettävyyys paranee, kun dataa kertyy useammalta vuodelta.

Päiväkävijöiden rahankäyttö laskettiin *Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta* saaduista rahankäyttökeskiarvoista. Mikäli aluekohtainen havaintomäärä oli pieni, keskiarvoja verrattiin maakunnan ja valtakunnallisiin lukuihin ja tarvittaessa käytettiin näitä ylätasoon lukuja. Näin saatuja rahankäyttökeskiarvoja voidaan pitää kohtuullisen luotettavina.

Ulkomaalaisten matkailijoiden määrät ja rahankäyttö laskettiin *TAK Rajatutkimuksen* ja majoitustilastojen avulla.

Lopuksi rahankäyttö jaettiin neljään toimialaryhmään: polttoaineen myyntiin ja vähittäiskauppaan, majoitus- ja ravitsemistoimintaan, liikennepalveluihin sekä virkistys- ja muihin palveluihin. Tämän tutkimuksen aineistona käytetyssä *Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa* käytetyt rahankäyttökohteet poikkeavat hieman näistä toimialaryhmistä. *Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa* ilmoitettu kulttuuriin sekä urheiluun ja virkistykseen käytetty raha on laskettu virkistys- ja muihin palveluihin. Samoin majoitukseen ja ravitsemispalveluihin käytetty raha on laskettu toimialaryhmään majoitus- ja ravitsemispalvelut. Yksityiskulkuneuvoja käyttäneiden liikenteeseen käyttämä raha luokiteltiin polttoaineeseen ja julkisilla kulkuvälineillä liikkuneiden liikenteeseen.

Suomalaisten matkailu -tutkimus kertoo matkailijoiden rahankäytön liikkumiseen koko matkan ajalta, ei siis matkakohteessa. Tämän vuoksi on tehty olettaus, että 30 prosenttia polttoaineesta tehdään matkakohteessa ja loput muualla. Liikennepalveluihin kohdistuvista menoista (esim. bussit, taksit) Uudenmaan, Helsingin, Vantaan ja Espoon osalta 80 prosenttia on arvioitu kohdistuvan kohdepaikkakunnalle, muualla maassa 20 prosenttia. Muu rahankäyttö on laskettu vähittäiskauppaan.

TAK:n mallissa toimialojen saama 'matkailijaliikevaihto' lasketaan matkailijakulutuksen pohjalta. Tällöin matkailijakulutusta ohjautuu myös 'väärille' toimialoille eli esimerkiksi ravintolapalveluiden käyttö huoltoasemilla ohjautuu majoitus- ja ravitsemispalveluihin. Näin ollen juuri majoitus- ja ravitsemispalveluiden matkailutulo sisältää myös muiden toimialojen (polttoaineet ja vähittäiskauppa, virkistys- ja muut palvelut) matkailutuloa. Tämä ei kuitenkaan vaikuta alueen yhteenlaskettuun matkailutuloon.

Kerrannaisvaikutukset laskettiin tulon osalta alueellisista panos-tuotos-taulukoista johdettujen analyysitaulukoiden avulla. Toimialakohtaiset kertoimet kertovat, kuinka paljon matkailutoimialojen liikevaihdon lisäys heijastuu aluetalouteen. Matkailijan tuomat eurot lisäävät yritysten liikevaihtoa ja palkkatuloja alueella mm. alihankintaostojen ja työntekijöiden kulutuksen kautta.

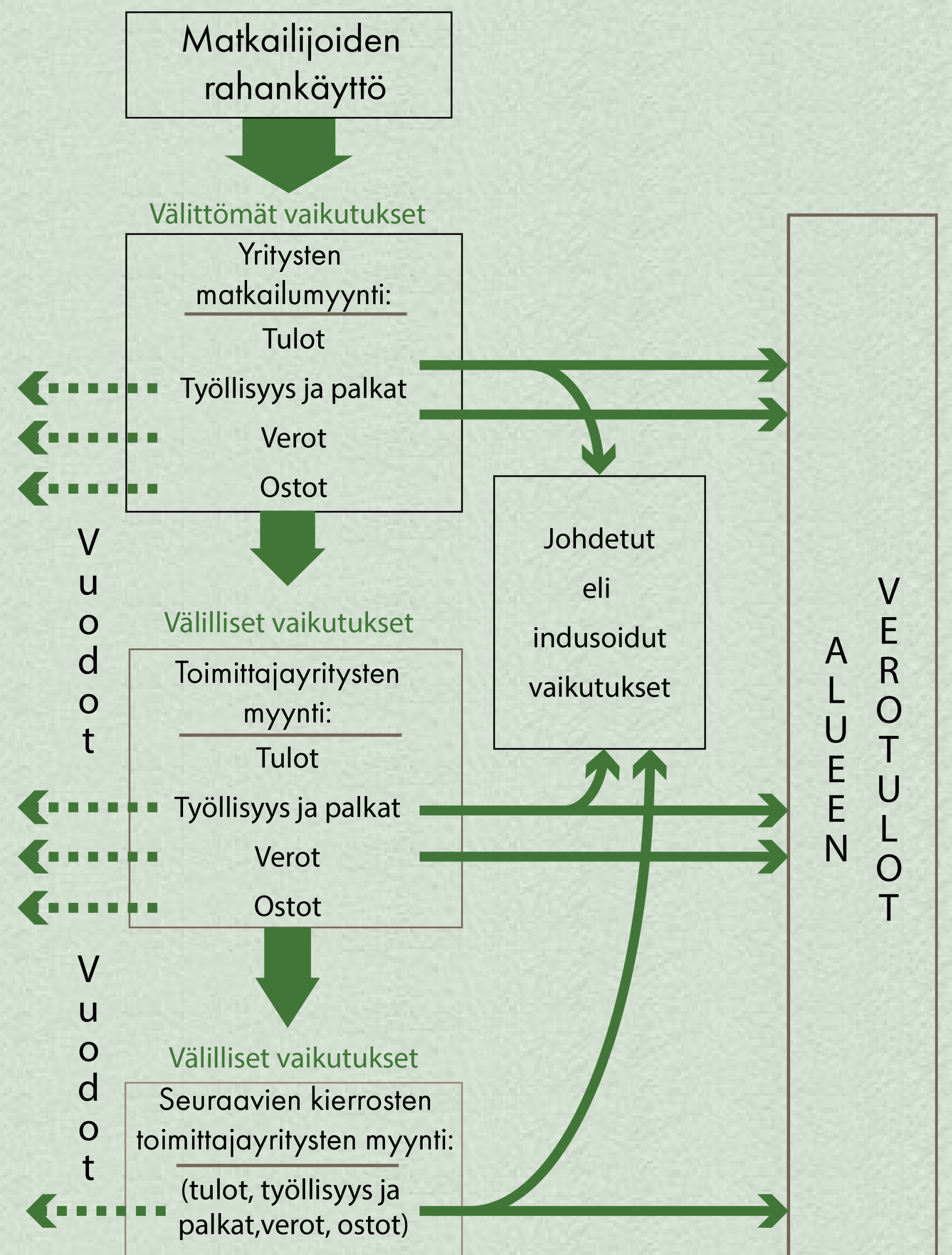
Henkilötyövuosien kokonaisvaikutukset laskettiin henkilötyövuosikertoimen (1,2) avulla aiempien tutkimusten pohjalta.

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia Tilastokeskuksen matkailutilinpidon lukuihin, on syytä huomioida, että matkailutilinpidossa lasketaan mukaan myös mm. omien vapaa-ajan asuntojen käyttö, joka on kulutusta (mökkien kuluminen), mutta ei rahankäyttöä matkailijan näkökulmasta. Tältä osin siis matkailutilinpidon luvut ovat tässä laskelmassa esitettyjä suurempia.

Lisäksi matkailutilinpitoon lasketaan kaikki alueella tapahtuva matkailukulutus, myös alueen asukkaiden matkatoimistoista tekemät ostot sekä esimerkiksi kaukoliikenteen palveluiden käyttö. Tätä alueen asukkaiden matkailukulutusta ei tässä tutkimuksessa ole huomioitu. Lisäksi Espoossa sijaitsevan Nesteen pääkonttorin liikevaihto ei näy TAK:n laskennassa, vaikka Tilastokeskuksen matkailutilinpidossa se suurelta osin lasketaan matkailukulutukseen.

Keskeiset käsitteet

Matkailijoiden tietyllä alueella käyttämä raha synnyttää välittömiä vaikutuksia. Kun yritykset puolestaan tekevät hankintoja alueella muilta yrityksiltä, syntyy välillisiä vaikutuksia. Lisäksi matkailun ansiosta – välittömästi ja välillisesti – työllistyneet käyttävät työskentelyalueellaan rahaa, jolloin puhutaan johdetuista eli indusoiduista vaikutuksista. Kaikissa vaikutuslajeissa syntyy matkailutuloa, matkailutyöpaikkoja sekä näistä työpaikoista palkkatuloja ja niistä edelleen maksettavia palkkaverotuloja. Välilliset ja johdetut vaikutukset muodostavat yhdessä kerrannaisvaikutukset. Matkailun kokonaisvaikutuksista puhuttaessa tarkoitetaan välittömiä ja kerrannaisvaikutuksia. Keskeisiä käsitteitä ja niiden vaikutusta alueen verotuloihin on havainnollistettu kuvassa 1.

Kuva 1: Kuvaus matkailutulon muodostumisesta (Kauppila 2017: kuva 3; muokattuna ja täydennettynä Rinne 1999: kuva 1 sekä Rinne & Saastamoinen 2005: kuva 1)

Palkkatulovaikutukset on laskettu kertomalla matkailun synnyttämät henkilötyövuodet keskimääräisellä alan kuukausiansiolla (mediaani) 12,5 kertaa, jotta myös lomarahojen vaikutus saadaan mukaan (ks. esim. Kauppila 2017).

Välittömät henkilöverotulot on laskettu Kuntaliiton ilmoittamien efektiivisten veroasteiden mukaan eli kyseessä on kunnalle vähennyksien jälkeen oikeasti jäävä verotulo. On tosin huomioitava, että verotulosta on jonkin verran vuotoja myös alueen ulkopuolelle, koska kaikki matkailun parissa työskentelevät henkilöt eivät todellisuudessa ole kirjoilla seudun kunnissa. (ks. esim. Kauppila 2017). TAK:n matkailutuloluvut kuvaavat siis kyseessä olevalla alueella vierailijoiden matkailijoiden rahankäyttöä alueella ja siitä syntyviä välittömiä sekä välillisiä tulo- ja työllisyysvaikutuksia.

Erot aiempiin TAK Researchin laskentatapoihin

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia TAK Researchin aiempiin tutkimuksiin on syytä huomioida muutama asia:

- Aiemmissä tutkimuksissa päiväkävijälaskennassa on käytetty henkilöliikennetutkimusta (vuosilta 2016 ja 2011). Tämä tutkimus toteutetaan kuitenkin vain noin viiden vuoden välein, joten sitä ei voitu tässä tutkimuksessa käyttää. Laskennassa olivat mukana yli 100 km:n matkat sekä 30–100 km:n matkoista seutukuntarajat ylittävät matkat, jotka eivät kuuluneet tavanomaiseen elinpiiriin (esim. työ ja kauppamatkat).
- Päiväkävijöiden rahankäyttö laskettiin aiemmissä tutkimuksissa osuutena yöpyneiden matkailijoiden rahankäytöstä. Nämä osuudet oli saatu TAK:n tekemistä alueellisista matkailijakyselyistä, jotka toteutettiin v. 2017.
- Tilastokeskus aloitti vuonna 2018 omassa Suomalaisten matkailu -tutkimuksessaan päiväkävijätutkimuksen, josta saadaan päiväkävijöiden määrä eri alueilla ja rahankäyttökeskiarvot.

- Aiempiin tutkimuksiin nähden tässä tutkimuksessa **päiväkävijöiden määrä on huomattavasti pienempi** (n. 30 % aiemmasta), sillä Tilastokeskuksen tutkimuksessa päiväkävijäksi huomioidaan vain yli 3 tuntia kohteessa viipyneet matkailijat, eikä yhdestä matkasta lasketa mukaan kuin yksi kohde.
- Vuoden 2018 laskentaan nähden kotimaisten matkailijoiden rahankäyttö lasketaan nyt parannetulla tavalla: rahankäyttökeskiarvot lasketaan painotettuina keskiarvoina useamman vuoden aineistosta rahankäyttökohteittain ja matkailijatyypeittäin, mikä poistaa pienistä havaintoaineistoista aiheutuvia yksittäisen vuoden virhelähteitä.

Päiväkävijämääritelmän muutoksella on suuri vaikutus erityisesti kauppaan ja polttoaineen myyntiin, kun lyhyet pysähdykset, esimerkiksi huoltoasemalla, eivät ole enää mukana tämän tutkimuksen lähdeaineistossa. Erityisesti alueet, jolla on paljon tienvarsiliikennettä, 'menettävät' uuden päiväkävijämääritelmän osalta matkailutuloa.

Positiivista uudessa laskentatavassa on se, että 'vakioitua' tutkimusaineistoa kertyy koko ajan lisää, joten päiväkävijä- ja työyöpyjämäärien ja rahankäyttökeskiarvojen tarkkuus paranee koko ajan etenkin pienempien alueiden osalta, koska niissä yksittäisten vuosien havaintomäärät ovat valitettavan pieniä. Käyttämällä Tilastokeskuksen määritelmiä myös tulosten vertailukelpoisuus esimerkiksi matkailutilinpitoon paranee (aiemmin kuvatut erot huomioiden).

Jatkossa tulo- ja työllisyysvaikutuksia on tarkoitus arvioida myös reaaliaikaisemmin majoitustilastoihin ja uusiin datalähteisiin nojautuen. Vaikutusarvioinnin tueksi saadaan koko ajan lisää dataa ja uusia tiedonlähteitä, jotka parantavat edelleen laskentatarkkuutta.

Tutkimuksen toteuttaja

Tutkimuksen toteuttaja TAK Research on vuonna 1991 perustettu matkailututkimuksiin erikoistunut tutkimusyriitys, joka mm. haastattelee vuosittain yli 20 000 Suomessa vierailevaa matkailijaa ja on toteuttanut lukuisia matkailuun ja matkailutalouteen keskittyneitä tutkimuksia ja selvityksiä.